

γὴν τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ σκοπῷ ὑπουργικῆς κρίσεως.

Οἱ ἐν Ἰταλία μεθ' ὅλην τὴν αἰγλὴν τῶν ἐν Γενουῇ ἐορτῶν, οὐ παύονται σκεπτόμενοι περὶ τῶν οἰκονομικῶν, ὧν ἡ δεινὴ κατάστασις, ἰδίᾳ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἐμπορίου καταφαινόμενη, ἐξώθησε τοὺς περὶ τὸν Οὐμβέρτον εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς ἐν Αὐστρίᾳ· τὸ πρᾶγμα τοιαύτην προσέλαβε φάσιν, ὥστε οἱ πολιτικῶς σύμμαχοι Ἰταλοὶ θὰ κηρύξωσι τὸν τελωνειακὸν πόλεμον κατὰ τῆς Αὐστρίας ἐνεκα τῶν οἴνων καὶ θὰ καταπολεμήσωσιν οὕτω τὴν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσαγωγὴν τῶν ζύθων τῆς μοναρχίας.

Αἱ ἐν Αὐστρίᾳ δίαται δὲν ἀπολήγουσιν εἰς οὐάρεστα ἀποτελέσματα ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς τριπλῆς συμμαχίας, καθ' ἥς σφόδρα διεμαρτυρήθησαν οἱ Νεοτῆχοι καὶ ἡξίωσαν τὴν πρὸς τὴν Ρωσίαν προσέγγισιν, ἅτε προσελθοῦσαν ἐπικουρον καὶ ἀρωγὸν τῇ μοναρχίᾳ ἐν κρίσει μὴ στιγμῇ.

Οἱ ἐν Ρωσίᾳ ἔχουσι τὰς οἰκονομικὰς μεταρρυθμίσεις, ἃς προπαρασκευάζει ὁ νέος ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργός, οἱ δ' ἐν Γερμανίᾳ τὴν κομματικὴν πάλιν, τὴν ἀπειλοῦσαν οὐκ ὀλίγας δυσχερείας τῇ κυβερνήσει ἐν τῇ ἐθνικῇ ἀντιπροσώπείᾳ κατὰ τὴν συζήτησιν σπουδαίων νομοσχεδίων.

Ἐκ τῶν μικροτέρων κρατῶν ἡ Ἑλλάς ἔχει τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς, ἅπερ οὐχὶ καλὴν βαίνουσιν ὁδόν, ὡς δεινόνται ἐκ τῆς ἀναγραφομένης καθ' ἑκάστην ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς τηλεγραφήμασι ὑποτιμήσεως τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων. Τὴν βελτίωσιν τῆς δεινῆς αὐτῶν καταστάσεως караδοκεῖ τὸ ἑλληνικὸν ἀπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ τῆς 3 μαΐου, ὅστις εἶναι ὁ μόνος τῇ περιστάσει κατάλληλος ὁ δυνάμενος νὰ ἐξεύρῃ διέξοδον καὶ νὰ λυτρώσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ μαστιζούσης αὐτὴν οἰκονομικῆς πληγῆς. Τὸ ἔργον εἶναι ὄντως δυσχερὲς τὸ μὲν ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων οἰκονομικῶν πόρων, τὸ δὲ ἐλλείπει τοῦ οἰκονομολογικοῦ οὐμίλου, ὅστις δύναται ν' ἀναλάβῃ τὴν κάλυψιν τοῦ σχεδιαζομένου δανείου καὶ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πρωτίστων ἀναγκῶν τοῦ κυβερνητικοῦ ταμείου ἐν τῇ πραγματώσει τῶν μελετωμένων οἰκονομικῶν μεταρρυθμίσεων. Ἦδη ἡ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς ἐβδόμαδος ταύτης ἀρξαμένη ἀνατίμωσις τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων ἀρκοῦντως ἀναπτεροῖ τὸ φρόνημα καὶ κρατύνει τὰς ἐλπίδας ἐπὶ ταχέως βελτίωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων οἰκονομικῶν τοῦ βασιλείου. Τῶν ἐν Ἑλλάδι τὴν προσοχὴν ἀπορροφῶσιν ἐν μέρει καὶ αἱ ἐπανειλημμένα ἐγκάρδιοι συνεντεύξεις καὶ συνδιαλέξεις τοῦ κ. Καρνὸ προέδρου τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ὅστις καὶ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ συνδιαλεξάμενος ἐν Βιέννῃ εὐρίσκεται νῦν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ὕδασι πρὸς τέλος τῆς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ ταχθείσης καθάρσεως.

Ἐν Σερβίᾳ Ριζοσπαστικοὶ καὶ φιλελεύθεροι εὐρύνονται ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς πάλιν, αἱ δὲ τελευταῖες ἀνταλλαγῆσαι ἐπιστολαὶ τοῦ κ. Βίσιτς καὶ τοῦ κ. Πάσιτς μικρὸν συντελοῦσιν εἰς τὴν κατεύναυσιν τῆς πάλιν ταύτης· ἀξιοσημείωτος ἰδίᾳ εἶναι ἡ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἡγέτου τῶν ριζοσπαστικῶν εὐχὴ ὅπως ἀνδρωθῇ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν.

ΕΡΜΕΣΙΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

Μακρὰν τῆς ἀκτῆς, ἐν μέσῳ δὲ τῶν ὀρέων, τῶν ἐν στενῷ χώρῳ ἐνουντων τὰς πηγὰς τοῦ Θυάμιδος, τοῦ Ἀώου, τοῦ Ἀράχθου καὶ τοῦ Ἀχελφου, ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν προποδῶν τοῦ σεμνοῦ Τομάρου ἡ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων. Μικρὸν ἀπώτερον ἐν πλαγίᾳ καὶ ἀψθόνως ἀρδευομένη κοιλάδι ἔκειτο ἡ Δωδώνη, ἡ προσφιλὴς ἔδρα τοῦ Πελασγικοῦ Διός, τοῦ ἀοράτου θεοῦ, ὃς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐξεδήλου διὰ τῆς φρίκης τῶν δρυῶν, οὐ δ' ὁ βωμὸς περιβάλλετο ὑπὸ εὐρέως κύκλου τριπόδων πρὸς ἐνδειξὴν τοῦ ὅτι αὐτὸς πρῶτος εἶχε συναγείρει περὶ αὐτὸν οἴκους καὶ δῆμους καὶ συνέστησε συμπολιτείαν. Ἡ Δωδὼν αὕτη ἦν ἡ ἔδρα τῶν **Γραικῶν**, τὸ θρησκευτικὸν κέντρον πάσης τῆς χώρας, πρὶν ἢ οἱ τῆς Ἰταλίας κάτοικοι πορευθῶσι τὴν πρὸς τὴν δύσιν ὁδὸν αὐτῶν, ταυτοχρόνως δὲ ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα, ὅπερ βραδύτερον ἀπέβη τὸ ἐθνικὸν τῶν Ἑλλήνων ὄνομα· πράγματι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ λαοῦ, ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐποπτείαν τῆς λατρείας τοῦ Διός, ἐκαλοῦντο **Σελοὶ** ἢ **Ἐλοὶ**, ἐξ αὐτῶν δὲ ἡ πλῆσιον χώρα ὠνομάσθη **Ἑλλοπία** ἢ **Ἑλλάς**.

Καίτοι ἡ ἡρεμος τῆς Δωδώνης κοιλάς φαίνεται μακρὰν ἀπέχουσα τῆς κινήσεως τῶν ναυτικῶν λαῶν, καὶ οὗτοι ἐνωρὶς ἐγγώσαν τὴν εἰς τὴν Ἠπειρὸν ἄγουσαν· φαίνεται δὲ ὅτι ὁ τῆς Κερκύρας πορθμὸς ἀπέβη πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὸ κέντρον τῆς ἐνεργείας καὶ ροπῆς αὐτῶν. Ὑπεράνω τῆς διώρυγος ταύτης ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία Φοινίκη, κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Χαόνων· κατέρω μεταξὺ Χαόνων καὶ Θεσπρωτῶν ὑψοῦτο κατὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Θυάμιδος Ἰλιόν τι, οὐ οἱ ἰδρύται τοῖς πλῆσιον ποταμοῖς εἶχον δώσει τὰ ὀνόματα τοῦ Σιμόντος καὶ τοῦ Εἰάνθου. Ἀπὸ τῆς ἀκτῆς οἱ ἔξοι ἄποικοι εἰσεχώρησαν εἰς τὴν μεσόγειον. Ἐν αὐτῇ τῇ Δωδώνῃ ὁ πελασγικὸς Ζεὺς δὲν ἀπελείφθη μόνος, ἀλλ' ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Διόνης συνέταξαν αὐτῷ τὴν θεὰν τῆς φυσικῆς γονιμότητος, ἐκ τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς εἰσαχθεῖσαν. Καὶ αὐτῇ δὲ εἶχεν εἰς ἐμβλημα τὴν περιστέραν, ἐξ οὗ αἱ ἱερεῖαι αὐτῆς ὠνομάσθησαν Πελειάδες.

Ἐκ τῶν πολυανθρώπων τῆς Ἠπειροῦ χωρῶν ἐξῆλθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς φυλαὶ τινες, πεποικισμένοι δι' ἐξαιρετικῆς δραστηριότητος, αἵτινες, ὑπερβάσαι τὴν ὁροσειρὰν τῆς Πίνδου, διεχύθησαν εἰς τὰ ἀνατολικά τμήματα· αὗται διετήρησαν πιστῶς τὰς ἀμνησίσεις τῆς πατρίδος, ἐν ἡ ἥρξατο ὁ ἱστορικὸς

1) Τὴν Δωδὼν ὁ κ. Καραπάνος ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Τσαρκαχόβιτας, ἀπέχουσαν δὲ 18 χιλίόμετρα νοτιοδυτικῶς τῶν Ἰωαννίνων. Αὐτῇ ὑπῆρχον σπουδαῖα εἰρεῖπια, ἅτινα πρότερον θεωροῦντο ὡς τὰ τοῦ Πασσαράνος (C. Carapanos, *Dodone et ses ruines* Παράβλεπε καὶ *Sitzungsber. der K. Bayer. Akad. d. Wiss.*, 1877, σ. 163 καὶ ἐξῆς).

2) Περὶ τῆς σχέσεως τῶν Σελλῶν, Ἑλλῶν πρὸς τοὺς Σαλλί τῶν Ρωμαίων ἴδε G. Curtius, *Grundz. der gr. Etymol.*, 1η ἐκδ., σ. 537, περὶ τῶν αὐτῶν ὡς γαμευνῶν Overbeck, *Zeus-Relig.*, σ. 35, ὡς ἀνιπτοπόδων γαμευνῶν δὲ Ὁμ. Ἰλ. α', Π, 235. Περὶ τῆς Δωδώνης ἴδε Στέφ. τὸν Βυζ. ἐν λ' Ὁ δὲ Ἀριστοτέλ. (Μετ. ε' α', 14) λέγει: «Ἑλλὰς ἀρχαία περὶ Δωδὼν καὶ τὸν Ἀχελφὸν ὥκουν γὰρ οἱ Σελλοὶ ἐνταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοί, νῦν δ' Ἕλληνες», τῆς γνώμης αὐτοῦ στηριζομένης καὶ ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἀποδιδούσης τὴν ἰδρύσιν τῆς Δωδώνης τῷ Δευκαλίωνι καὶ τῇ Πύρρᾳ (Πλουτάρχ. Πύρρος, 1).

3) Στράβ., σ. 323. *Archaeol. Zeitung*, 1855, σ. 37.

4) «Τροία πόλις ἐν Κεστρίᾳ τῆς Χαονίας (Στέφ. ὁ Βυζ. ἐν λ.).»

5) Περὶ τῆς Διόνης καὶ τῶν Πελειᾶδων ἴδε Welcker, *Griech. Götterlehre*, I, 352 καὶ ἐξῆς.

βίος αὐτῶν, καὶ διέδωκαν οὕτω τὸ γόνιτρον τῶν ἡπειρωτικῶν λατρειῶν πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς χώρας. Οὕτως ὁ Ἀχελῷος περιεβλήθη ἐθνικὸν χαρακτῆρα καὶ ἀπέβη παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ὁ ποταμὸς τῶν ποταμῶν, ἡ ἀρχικὴ καὶ ἱερὰ πηγὴ πάντων τῶν γλυκέων ὑδάτων, λαμβανόμενος ὡς μάρτυς ἐν τοῖς ἐπισημοτάτοις τῶν ὄρκων. Ἡ λατρεία αὐτοῦ συνήπτετο λίαν τῇ τοῦ Δωδωναίου Διός, ὃς πανταχοῦ, ὅπου εἶχε λατρευτάς, ἀπῆτει καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀχελῷου θυσίας.

Αἱ πρώται μεταναστάσεις, αἱ τὰ δάση τῆς Ἡπείρου συνάψασαι ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις καὶ τὰ δόγματα τῆς Δωδώνης μεταψυτεῖσθαι ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Σπερχεῖοι, ἐνθα ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπικαλεῖται τὸν ἡπειρώτην θεὸν ὡς τὸν θεῖον πρόγονον τῆς γενεᾶς αὐτοῦ, ἐξηλεῖθῃσαν ἀπὸ τῆς παραδόσεως¹. διετήρησεν ὁ μὲν αὐτὴ τὴν ἀνάμνησιν μεταγενεστέρας τινὸς κινήσεως, γενομένης ἐξ Ἡπείρου εἰς Θεσσαλίαν². Πρόκειται περὶ λαοῦ, ὃς, ποιμνάς πρότερον τῶν ἵππων αὐτοῦ ἐν τῷ ἄνω βαθυπέδῳ τοῦ Ἀράχθου καὶ τοῦ Ἀχελῷου, ἐξῆλθεν ἡμέραν τινὰ τῆς ἡμερίας αὐτοῦ καὶ ὤρμησε πρὸς ἀνατολάς, κατὰ τὸ μέρος, ἐνθα ἡ Πίνδος σχηματίζει τὴν κεντρικὴν γωνίαν τῆς χώρας καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο κλιτύας. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν στενοποριῶν ὁ ὀφθαλμὸς περιβάλλει τοὺς ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ ἀρδευομένους ἀγρούς, ἐνθα ἡ τῶν κατοίκων εὐπορία καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεως αὐτῶν ἐξήγειρον τὴν κατακτητικὴν ἀπληστίαν τῶν ξένων. Ἡ προσφωτιστὴ ὁδὸς διέρχεται διὰ τῆς στενοπορίας τῶν Γούμφων. Ἡ ἡπειρωτικὴ φυλὴ, ὑπερβάς τὴν ὁροσειρᾶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας καὶ παρέσχε τὴν πρώτην ὠθησιν εἰς σειρὰν μεταθέσεων, αἵτινες βαθμυδὸν διέσεισαν σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα· ἦν δὲ ἡ τὴν κίνησιν ταύτην προκαλέσασα ἡ φυλὴ τῶν Θεσσαλῶν.

Οἱ Θεσσαλοὶ δὲν ἦσαν λαὸς ξένου φυλετικοῦ κορμοῦ· ἐν τοῦτοις, καίτοι συνήπτοντο τοῖς κατοικοῖς τῶν ὀχθῶν τοῦ Πηνειοῦ διὰ τῆς κοινότητος τῆς γλώσσης καὶ τῆς θρησκείας, ἐφέροντο πρὸς αὐτοὺς μετὰ κτηνώδους ἐχθρότητος. Ἦσαν λαὸς ἀγρίας δραστηριότητος, ἐμπαθῆς καὶ βίαιος· εἰθισμένοι δὲ ἐν ταῖς συγκινήσεσι τῆς θύρας καὶ τοῦ πολέμου, κατεφρόνουν τῶν μονοτόνων ἐργῶν τῆς γεωργίας καὶ οὕτω διετήρησαν πάντοτε ἐν τῷ χαρακτῆρι ἀταξίαν τινὰ καὶ ἀπειθαρχίαν. Τὸ διὰ στίβαρου βραχίονος συλλαμβάνειν ἀγρίον ταῦρον ἦν παρ' αὐτοῖς ἡ ἡδονικωτάτη τῶν τέρψεων, τὸ φιλοπόλεμον δὲ αὐτῶν ἦθος ὥθει αὐτοὺς εἰς τὴν ἐν φιλίᾳ ἢ ἐχθρικῇ χώρᾳ ζήτησιν περιπετειῶν καὶ λείας. Εὖρον ἐνιδρυμένον ἐν τῇ χώρᾳ αἰολικὸν λαόν, ὃς ἀπὸ μακροῦ εἶχε λαβὼν ἐκ τῶν παραλίων τὰ σπέρματα ἀνωτέρου τινὸς πολιτισμοῦ καὶ ἀνέπτυξε ταῦτα εἰρηνικῶς ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Ἡ κυριωτάτη τῶν Ἑλλήνων τούτων πόλις ἦν ἡ Ἄρνη, ὀκκοδομημένη ἐν χθαμαλῇ καὶ γονίμῳ πεδιάδι κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων, αἵτινα περιορίζουσι τὴν Θεσσαλίαν πρὸς νότον καὶ ἐκπέμπουσιν εἰς τὸν Πηνειὸν πολλοὺς παραποτάμους³. Πλησίον δὲ τοῦ χωρίου Ματαράγκα ἀνευρέθησαν τὰ ἱχνη τῆς ἀρχαίας ταύτης πρωτεύουσας. Ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἰτωνία Ἀθηνᾶ εἶχον αὐτόθι βωμούς, ἡ αἰολικὴ φυλὴ δὲ, ἡ τὴν λατρείαν ταύτην ἀποδεξαμένη, ἀνεγνώριζεν ὡς πρόγονον τὸν Βοιωτὸν, υἱὸν τῆς Ἀρνης, καὶ ἐκαλεῖτο λαὸς Ἀρναίων ἢ Βοιωτῶν.

Ἡ εἰσβολὴ τῶν Θεσσαλῶν ἱππέων ἔσχε τοῖς Βοιωτοῖς διπλοῦν ἐπακόλουθον. Οἱ πλείστοι τούτων, εἰθισμένοι ἐν βίῳ ἐδραίῳ, συννημένοι τῇ ὥρᾳ αὐτῶν πατρίδι διὰ τῶν δεσμῶν τῆς συνθηκῆς, ἐκάμθησαν πρὸ τῆς δυνάμεως καὶ ὑπετάγησαν τοῖς νέοις κυρίοις, οἵτινες ὡς ἀρχηγοὶ τῶν νικηφόρων στίφδων ἐνεῖμαντο πρὸς ἀλλήλους τὴν χώραν. Ἀθροισμὰ τι κατοίκων ἐπεκληρώθη ἐκάστῳ οἴκῳ τῆς θεσσαλικῆς ἀριστοκρατίας· οὗτοι ἀπέβησαν τὰ στήνιγμα τῆς ἀριστοκρατικῆς ταύτης δυνάμεως, ἥτις βίᾳ ἐνιδρύθη ἐν τῇ κατακεκτημένῃ χώρᾳ, ἐδέσδε δὲ νὰ καταβάλλωσιν αὐτοῖς τὴν πρόσδοτον τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν βοσκῶν αὐτῶν, ὧν ἐφε-

ξῆς ἦσαν ἐκμισθωταὶ μόνον¹, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας αὐτῶν νὰ διατηρῶσι τὸν πλοῦσιον κλῆρον τῶν γαιοδεσποτικῶν οἰκῶν. Ἐν πολέμῳ συνώδευον τοῖς ἱππόταις κυρίοις αὐτῶν ὡς ὀπλοφόροι, ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ δὲ ἐσπεροῦντο παντὸς δικαιώματος καὶ ἐν ταῖς πόλεσι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ἀγορᾷ², ἐνθα συνθηροῦντο οἱ εὐπατρίδαι Θεσσαλοὶ. Οὕτω μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀρχαίας τῶν πραγμάτων τάξεως ἐκανονίσθησαν ἅπαξ διὰ παντὸς οἱ ἐν Θεσσαλίᾳ κοινωνικοὶ ὄροι. Τὰ σπέρματα ἐλευθερίας τάξεως αὐτῶν ἐξεμνησθέντες, παρὰ τοῖς εὐγενέσι δὲ ἱππεῦσιν ὑπῆρχε μόνον δεδουλωμένος ὄχλος, ὃς, ἀγανακτῶν ἐπὶ τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, πολλὰκις ἐπειράθη νὰ ἐξεγερθῇ, μὴ κατορθώσας ν' ἀναλάβῃ τὸ βιαίως διακοπὴν ἔργον τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Ὁ κυρίως λαὸς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ Αἰολὶς ἀπέβη Θεσσαλίᾳ ἐπαυσεν ἔχων ἱστορίαν.

Ἐν τοῦτοις, ἐνῶ ὁ ὄγκος τοῦ βοιωτικοῦ λαοῦ ἐκυπτεν ὑπὸ τὸν ξένον ζυγόν, μοῖρᾳ τις αὐτοῦ ἐξεπατρίσθη ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἱερέων αὐτοῦ. Οὗτοι, καταλιπόντες τὴν ὥρᾳν Ἀρνην, ἥτις «χηρεῖ οὐδὲν μένει Βοιωτῶν ἄνδρα»³, ὑπερέβησαν τὰ ὅρη τῆς μεσημβρίας μετὰ τῶν ποιμνίων αὐτῶν καὶ παντὸς, ὅτι ἠδύναντο ν' ἀναποθέρωσιν ἐκ τῶν θησαυρῶν αὐτῶν, χωροῦντες πρὸς τὰ πρόσω μέχρις οὗ εὖρον ἐν τῷ βαθυπέδῳ τῆς Κωπαίδος ὑγρὰν τινὰ γῆν, ὡς τὴν τῆς πατρίδος αὐτῶν, κεκαλυμμένην ὑπὸ πλουσίων πόλεων καὶ γονίμων ἀγρῶν⁴. Ἡ χώρα εἶχεν ἐπὶ διπλοῦν τὴν κέντρον, τὸν Ὀρχομένον καὶ τὴν πόλιν τῶν Καδμείωνων. Οἱ Ἀρναῖοι ἐνιδρύθησαν μετὰ τῶν δύο πόλεων ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ὀχθῆς τῆς λίμνης· αὐτοὶ ἰδρύθη νέα τις Ἀρνη, καταστραφεῖσα βραδύτερον ὑπὸ τῶν πλημμυρῶν, αἵτινες κατέλιπον ὑψιστάμενον ἐπὶ τῶν ἐρείπιων αὐτῆς τὸ ἱερὸν τῆς Ἰτωνιάδος Ἀθηνᾶς. Τὸ πρῶτον τῶν αἰολέων ἀποίκων ἐντευκτήριον ἦν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν ποταμίου, ὅπερ εἰς ἀνάμνησιν τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀνόμασαν Κοράλλιον⁵. Οὕτως ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐδημιουργήσαν νέαν τινὰ Βοιωτίαν, ἥτις βραδέως προώδευσεν. Ἡ Χαϊρώνεια, βεδυθισμένη εἰς ἐντομὴν τινὰ ἐπὶ τοῦ δυσμικοῦ ἄκρου τοῦ βαθυπέδου τῆς Κωπαίδος, ἀναφέρεται ὡς ἡ πρώτη πόλις, ἐν ᾗ οἱ Βοιωτοὶ κατέστησαν ὀριστικῶς τὸ κράτος αὐτῶν⁷. Αὐτόθι ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας διετηρήθη ἡ ἀνάμνησις τοῦ νικηφόρου αὐτῶν βασιλέως Ὀφέλτα καὶ τοῦ μάντεως Περιπόλτα, ὃς, ἱκανὸς εἰς τὸ ἐρμηνεύειν τὴν θέλησιν τῶν θεῶν, εἶχεν αἰσῶς ὀδηγῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ πατρίδα⁸.

Αἱ παλαιαὶ τῆς χώρας πόλεις οὐκ εἶχον ἱκανὴν δύναμιν πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῆς εἰςβολῆς. Ἡ ὑψηλὴ ἀκρόπολις τοῦ Ὀρχομενοῦ ἐδάω καὶ ἡ χώρα αὐτοῦ κατεκτῆθη, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Καδμεῖωνες, ἐξηντλημένοι διὰ τοῦ πολέμου τῶν Ἐπιγόνων⁹, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν, ὡς οἱ Μινυαί. Ὁ ἔσχατος τῶν Λαδδακιδῶν ἀπόγονος προσφεύγει παρὰ τοῖς φύλοις τοῦ βορρᾶ, οἱ Αἰγεῖδαι δὲ μετοικοῦσι μετὰ τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος αὐτῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ οἱ Γεφυρεῖς εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἀμφοτέρωθι ὑπῆρχον Ἀθῆναι καὶ Ἐλευσίς, οἱ τῶν ἀρχικῶν δὲ χρόνων βασιλεῖς, ὁ Κέκροψ ὡς καὶ ὁ Ὀγύγης, ἦσαν κοινοὶ ἀμφοτέραις ταῖς χώραις¹⁰. Τότε τὸ πρῶτον ἡ σειρὰ τοῦ Κιθαιρώνος καὶ τοῦ Πάργνηθος ἐγένετο αὐτοῖς μεθόριον· τὸ τμήμα δὲ τοῦτο, ὁμολογητέον τὸ πρᾶγμα, εἶναι τὸ βραδύτατα καὶ ἥκιστα τελείως ὑπαχθὲν τοῖς Αἰολεῦσιν, οἵτινες αὐτόθι εὖρον πεισματώδη ἀντίστασιν, τῶν Πλαταιῶν καὶ τῶν Θεσπιῶν, καίπερ οὐδαμῶς κεχαρῶν ὀπισθεν φυσικῶν ὁρίων, οὐδέποτε ἀπορροφηθεῖσιν ἐν τῇ

1) Πρόκειται περὶ τῶν Πενεστών (Ἀθην., Δεῖπν., ΣΤ', σ. 264. Ἀριστοτ., Πολιτ., σ. 44, 27, ἐκδ. Bekker, 1855).

2) Ἀριστοτ., Πολιτ., σ. 115, 6.

3) Στέφ. δ. Βυζ. ἐν λ.

4) Θουκυδ. Α', 12. Διόδωρ., Δ', 77. Στράβ., σ. 401. Περὶ τῆς χώρας ἴδε τὰ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐν τῷ περὶ τῶν Μινυῶν λόγῳ περὶ τοῦ πεδίου τῆς Κωπαίδος εἰρημένα.

5) O. Müller, Orchomenos, σ. 384.

6) Στράβ., σ. 411.

7) Στέφ. δ. Βυζ. ἐν λ. Χαϊρώνεια.

8) Πλουτάρχ., Κίμων, 1. O Müller, Orchomenos, σ. 386.

Περλ. καὶ Gieseke, Thrak.-pelasg. Staemme der Balkanhalbinsel, σ. 75.

9) Ἰδε ἐν τοῖς ἐμπροσθεν.

10) Müller, Orchomenos, σ. 122.

1) Τὴν ὑπαρξὴν δύο Δωδωνῶν, μιᾶς ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἑτέρας ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀποδέχεται ὁ Weleker (Griech. Götterlehre, I, σ. 199), ὁ Bursian (Geogr. Cricchenlands, I, 23) καὶ ὁ Overbeck (Zeus Religion, σ. 31) ἐν τοῖς Abh. der philol. hist. Cl. der K. Sächs. Ges. d. Wiss. Τὴν ἐναντίαν γνώμην ὑποστηρίζει ὁ Unger (Philologus, XX, 377).

2) Ἡρόδοτ., Ζ', 176.

3) Ἀρνη-Κιέρειον (Bursian, Geogr. Griech., I, 73).

νέα ἐδαφικὴ ἐνότητι. Ἄλλ' ἂν οἱ Βοιωτοὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐνοποιήσωσι τελεῖως τὴν χώραν, κατέλυσαν ὅμως ἐξαι τὴν δι- κέφαλον ἐξουσίαν, τὴν διαιροῦσαν αὐτήν, καὶ ἵδρυσαν περιη- πτικὸν πολίτευμα, ὅπερ ἀπὸ τῶν Θηβῶν διὰ διαφόρων μεταβο- λῶν ἐπεξέτεινε τὴν ἰσχύϊν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς περιχώρου. Ἡ Ἰωνιάς Ἀθηναῖ ἀπέβη τὸ κέντρον ἐθνικῶν ἐορτῶν, ἐφεξῆς δὲ ὑφίσταται Βοιωτία καὶ βοιωτικὴ ἱστορία.

Ὁ τῶν αἰολέων Βοιωτῶν ἀποικισμὸς οὐδαμῶς ἐπαυσε τὴν κίνησιν τῶν λαῶν, τὴν ὑπὸ τῆς εἰςβολῆς τῶν Θεσσαλῶν προ- κληθεῖσαν. Ἡ αὐτὴ σύγκρουσις εἶχεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τῆς ἡρε- μίας αὐτῶν ἄλλας φυλάς, ἐνιδρυμένας ἐπὶ τοῦ πολυανθρώπου ἐδάφους τῆς Θεσσαλίας· ἦσαν αὐταὶ φυλαὶ φιλοπόλεμοι, αἵτινες ἐπλανῶντο τῆδε κάκειδε, ὅπως διαφύγωσι τὴν δουλείαν, καὶ αἱ ὅποια, κεχαρακωμένα ἐν τοῖς ὄρεσι, προεμάχοντο πεισματω- δῶς τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν, οὕτω δὲ ἡγωνίσθησαν οἱ Μάγνη- τες ἐπὶ τοῦ Πηλίου καὶ οἱ Περραιβοί.

Ἐν ταῖς Θεσσαλικάς ταύταις φυλαῖς, ἃς βλέπομεν ἐνιδρυο- μένας ὅτε μὲν ἐνταῦθα, ὅτε δὲ ἄλλαχοῦ καὶ ὅτε μὲν διατηρούσας τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ὅτε δὲ ἀπορροφωμένας ἐν τῇ σπου- δαιοτέρᾳ συσπειρώσει λαῶν, ἀνευρίσκομεν καὶ τοὺς Δωριεῖς, ἐκ- λέξαντας πιθανῶς κατοικίαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Φθιώτιδι, εἶτα δὲ ἐπὶ τῶν ἀντερείσματων τοῦ Ὀλύμπου, ἐν τῇ Ἑσθιαίωτιδι, καὶ τέλος παρὰ τὴν Πίνδον².

Ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σταθμῶν τούτων ἤρξατο αὐτοῖς ὁ ἰστο- ρικὸς βίος· αὐτόθι ἀφίκετο μέχρις αὐτῶν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν ἡ διὰ θαλάσσης κοιμισθεῖσα τοῦ πολιτισμοῦ ζύμη, αὐτό- θι παρέλαβον καὶ ἐκαθάρισαν τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος, αὐ- τόθι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ πρώτου αὐτῶν βασιλέως Αἰγυμίου ἔ- θεντο τὰς βάσεις τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ὁργανώσεως. Αὐτόθι τέ- λος ἐν κρισίμῳ τινι ὄρα ἐπεκαλέσαντο εἰς βοήθειαν τὸν Ἡρα- κλέα καὶ παρεχώρησαν αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπογόνους αὐτοῦ τὸ τρί- τον τῆς χώρας αὐτῶν³. Οὕτως οἰκογένεια, ἀνάγουσα τὴν κατα- γωγὴν αὐτῆς εἰς τὸν Ἡρακλέα, συνετάχθη ἐν τοῖς τμήμασι τού- τοις τοῖς Δωριεῦσι καὶ παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν.

Ἐκτοτε Ἡρακλεῖδαι καὶ Δωριεῖς παρέμειναν ἐξαι ἡνωμέ- νοι, οὐδέποτε λησμονηθείσης τῆς ἀρχικῆς ἑτερογενείας αὐτῶν. Ἐπὶ τῶν προσόδων τοῦ Ὀλύμπου ἀνευρίσκομεν ἥδη παρὰ τοῖς Δωριεῦσι τὴν οἰκειάν αὐτοῖς τριαδικὴν διαίρεσιν⁴· διότι ἐπὶ τῆς δυσμικῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, ἐκεῖ, ἐνθα ἡ στενωπορία τῆς Πέ- τρας ἀνοίγει ὑπεράνω τῶν πηγῶν τοῦ Τιταρηνίου τὴν ὁδὸν τῆς Μακεδονίας, ἐκεῖτο σύμπλεγμα τριῶν πόλεων, Τρίπολις τις, πε- ριελοῦσα βραδύτερον τοῖς Περραιβοῖς, ἀλλὰ θεωρουμένη πιθανῶς ὡς ἱδρυμα δωρικόν⁵. Μία τῶν πόλεων τούτων ἦν τὸ Πύθιον, ἱε- ρὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, φρουροῦν τὸ μεθόριον καὶ ταυτοχρόνως ἐπιτελοῦν τὸ καθῆκον προστάτου παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς πε- ριχώρου⁶. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς πατρις τῆς δωρικῆς φυ- λῆς· αὐτόθι ἐμόρφωσε τὰς πολιτικὰς αὐτῆς ἑξεις, ἐφ' ὅσον δὲ παρετάθη ἡ ἱστορία αὐτῆς, δόξαν αὐτῆς ἡγεῖτο τὴν πιστὴν τή- ρησιν τῶν θεσμῶν τοῦ Αἰγυμίου.

(Ἀκολουθεῖ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Πασδὼν τῶν ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν, ἃς ἀπανταχοῦ μὲν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης καὶ φιλοδιδόμοι καὶ βιβλιομανεῖς κατήρτισαν, ἰδίᾳ δὲ παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς εὐπατρίδαις ἡ πολυπλοῦτος τῶν χρη- μάτων ἀθηνία ἐν μεγάροις συσσωματώσασα ἐπὶ μακρὸν χρόνον τοῖς ἰδιοκτηταῖς μόνοις αὐτῶν προσιτὰς ἐφύλαττε, τὴν ὑψίστην βεβαίως θέσιν κατεῖχεν ἡ ὑπὸ τῶν τριῶν λόρδων Spencer ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἀνθρώπων γενεὰς ἀδιαλείπτως πλουτισμένη συλλογὴ, ἥτις ἐσχάτως θὰ διεσκορπίζετο, ὡς αἱ πλεῖστοι τῶν ἰδιωτικῶν συλλογῶν ἐπὶ τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας διεσπάρησαν, ἂν μὴ φιλόμουσός τις κυρία, τὴν μνήμην τοῦ συζύγου τιμῶσα, ἐσπεν- δεν ἀντὶ ἀδρᾶς δαπάνης νὰ περισώρῃ ἐκ βεβαίου ναυαγίου τὴν σωστικὴν ταύτην τῶν βιβλίων κιβωτόν. Ἀπὸ πολλοῦ ἥδη χρό- νου ἡ βιβλιοθήκη τῶν Spencer ἐθεωρεῖτο πλήρης μὲν κατὰ τὸ δυ- νατὸν ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλουσιωτάτῃ δ' ἐν πρώταις ἐκδόσεσι τῶν κλασικῶν· παρὰ δὲ τὰς πολλὰς καὶ ἄλλας χρηματικὰς χοὰς, ἃς οἱ βιβλιομανεῖς οὗτοι τῆς Ἀγγλίας ὁμότιμοι ἐσπείσαν εἰς τὰς Μούσας, μόνος ὁ κατὰ τὴν τάξιν δεῦτερος τῆς γενεᾶς τῶν Spen- cer, εἰδικοὺς βιβλιολογίας πέμψας εἰς Ἰταλίαν πρὸς συλλογὴν βιβλίων, ἐδασπάρησε διὰ προσθήκας τινὰς τὸ ποσὸν ὑπερδιακο- σίων χιλιάδων λιρῶν. Ἄμα γνωστοῦ γενομένου ὅτι ὁ ἐπιζῶν λόρ- δος ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ κατὰ τμήματα διὰ δημοσίου πλειστη- ρισμοῦ τὴν ἀντὶ τοιούτων θυσιῶν καταρτισθεῖσαν συλλογὴν, καὶ κνισμὸς ἤρξατο καταλαμβάνων τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς Ἀγγλίας φιλοδιδόμους· οὐ μόνον δὲ ἰδιῶται, ἀλλὰ καὶ δημόσια σωματεῖα, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἐφοροὶ πολλὰ διε- νοοῦντο νὰ προσκτήσωνται ἐκ τῆς συλλογῆς κειμήλια. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, λόγιοι τινες κληρικοὶ, ἐκ τῶν προτε- ρων γινώσκοντες ὅτι ἡ κυρία Rylands ἠκοδόμει ἀπὸ τινος ἐν Μαγ- χεστρία κτίριον προωρισμένον διὰ δημοσίαν βιβλιοθήκην, ἐπει- σαν αὐτὴν ν' ἀγοράσῃ ὁλόκληρον τὴν συλλογὴν· αὕτη δὲ διακο- σίας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας λιρῶν προσενεγκοῦσα παρέλαβε τὰ βιβλία, μέγαν ὄντως καὶ βαρύτιμον προθεῖσα ὄγκον εἰς τὴν μεγάλην τῶν ἐντύπων συλλογὴν, ἣν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπὶ τῷ αὐτῷ κατήρτιζε σκοπῷ.

Οὕτω τῆς βιβλιοθήκης τῶν Spencer εἰς δημοσίαν μετ' οὐ πο- λὺ περιερχομένης χρήσιν, πάσας τὰς λοιπὰς ἰδιωτικὰς βιβλιοθή- κας ὑπερακοντίζει ἡ ἐκ σμικρῶν μὲν τὴν ἀρχὴν λαβοῦσα μέχρι δ' ἀπίστων καταντήσασα τοῦ παλαιοπώλου Quaritch συλλογὴ. Πάντες ἐνθυμοῦνται αὐτὸν ἐμμεθον κομιστὴν βιβλίων παρὰ τῷ ἐκδότη Bohn· τινὲς μάλιστα τῶν λογίων Ἑλλήνων, πρὸ τριάκον- τα μὲν ἐτῶν ἐν Λονδίνῳ τὰς διατριβὰς ποιοῦμενοι, νῦν δ' ἄλλα- χοῦ ἐγκατεστημένοι, ἐγνώριζαν τὸν Quaritch ὡς παλαιοπώλῃν ἐν στενωπῷ τινι τοῦ Λονδίνου μόλις ἀποζῶντα ἐκ τῆς μικρᾶς ἐρ- γασίας, ἣν διὰ τῶν ἰδίων μέσων αὐτοῦ παρεσκεύαζεν· οὗτοι δὲ διαγνόντες τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ δραστηριότητα, οὐ μόνον ἀπαν- τα τὰ ἀναγκαζοῦντα αὐτοῖς βιβλία παρ' αὐτοῦ ἠγόραζον, ἀλλὰ καὶ χρηματικὰς βοηθείας παρεῖχον αὐτῷ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τοῖς σπαργάνοις τότε εὐρισκομένης ἐργασίας. Οὕτω ἀρξάμε- νος τοῦ σταδίου αὐτοῦ, τοσαύτην ἐκτίησας ὁ νεαρὸς παλαιοπώ- λης φήμην ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ, ὥστε δι' ἀλμάτων πρὸς τὴν πρόοδον χωρῶν, ἀποκατέστη ἀπὸ πολλῶν ἥδη ἐτῶν ἐν μιᾷ τῶν κεντρικωτάτων τοῦ Λονδίνου ὁδῶν· ἐνθα νῦν ἱδρύται τὸ θησαυροφυλάκιον αὐτοῦ, τὸ Museum Quaritchianum, ὡς αὐτὸς ἐπω- νόμασε τὴν διὰ τοῦ ἰδίου πλούτου καταρτισθεῖσαν ὄντως σπα- νίαν καὶ βαρύτιμον τῶν βιβλίων συλλογὴν. Ἐπιλείπει ἡμᾶς ὁ χρόνος, οὐδὲ τυγχάνει δυνατόν ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς μικρᾶς ταῦ- τῆς πραγματείας νὰ περιγραφῶμεν ἔστω καὶ ὑπὸ μικρογραφικῆν ἔποψιν τό τε ποῖον καὶ τὸ ποσὸν τῶν τιμαλφῶν κειμηλίων τῶν συνιστώντων τὴν πλούσιαν τοῦ παλαιοπώλου τούτου συλλογὴν. Μικρὸν τι μόνον τμήμα τοῦ πολυτόμου αὐτοῦ καταλόγου ἔχον- τες ὑπ' ὄψει, πραγματευόμενον περὶ τινων προσθηκῶν πρὸ δε- καετίας γενομένων ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων σειρά, παρατηροῦμεν ὅτι ἐν Φαλτήριον τιμᾶται λιρῶν στερλαιῶν πέντε χιλιάδων καὶ διακοσίων πεντήκοντα. Ἐ- πιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον: Psalmorum Codex, Latine cum Hymnis, Oratione Dominica, Symbolis et notis musicis, καὶ θεωρεῖται κατὰ τὴν

1) Περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Πλαταιῶν ἴδε Θουκυδ., Γ', 61, περὶ Θεσπιῶν δὲ Πausan., Θ', κστ', 6, καὶ Διοδ., Δ', 29.

2) «Δωρικὸν γένος πολυπλάνητον κάρτα (Ἡρόδ. Α', 56)». Οἱ Δω- ριεῖς εἰσι μετ' ἀνὰ στὰι ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αὐτόχθονας (Ἡρόδ., Ζ', 161). «Ἐπὶ μὲν Δευκαλίωνος βασιλέως οἶκε γῆν τὴν Φθιώτιν, ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἑλλήνος τὴν ὑπὸ Ὀσσαν τε καὶ τὸν Ὀλυμ- πον χώρην, καλεομένην δὲ Ἰστιαίωτιν· ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος ὡς ἐξα- νέστη ὑπὸ Καδμείων, οἶκε ἐν Πίνδῳ, Μακεδόνων καλεόμενον (Ἡρόδ. Α', 56)». Πρβλ. αὐτόθι καὶ Η', 43.

3) «Οἱ Δωριεῖς (τὴν Ἑσθιαίωτιν οἰκοῦντες) κατέφυγον ἐπὶ τὸν Ἡ- ρακλέα καὶ σύμμαχον αὐτὸν ἐκάλεσαν ἐπὶ τρίτῳ μέρει τῆς Δωριδος χῶ- ρας καὶ τῆς βασιλείας (Διοδ., Δ', 37)». Πρὸς δὲ ἴδε O. Müller, *Die Dorier*, Α', 47 καὶ ἐξῆς.

4) «Δωριεῖς τριγείτες» (Boeckh, *Expl. Pind. Olymp.*, VII, 76).

5) Περὶ τῶν Δωριέων ἐν Περραιβίᾳ ἴδε Σχολ. Ἀριστοφ., σ. 562, ἐκδ. Dübner, XLII, 53.55. O. Müller, *Dorier*, I, 27.

6) Heuzey, *Le Mont Olympé*, 1860, σ. 58. Gatt. *Gelehr. Anzei- gen*, 1860, σ. 1382. Bursian, *Geogr. Griech.*, I, 51.